مست توکلیءِ لبزانکی لیکہءُ شبین

بالاچ حمید

Abstract:

Mast Taukali was one of the classic poets of Balochi language. He was born 1831 in Kuhlo Khahan Maantidakbad. He fell in love with Sammu, who was key point of his poetry but Mr. Metta Khan Marri said that Mast started his poetry before falling in love with Sammu. In this paper the discussion is that how he wrote such an amazing poetry in the middle age of the classical period. This paper discusses the literary thoughts and expressions of Mast Tukkali. His poetry is unique which has influenced many later poets. The uses of simile in his poetry are very unique, that is what which makes him distinct in Balochi literature. This paper is an attempt to discuss his poetry which contains several similes.

Keywords: Simile, Expression, Classic Poet, Balochi Poetry

پجار:

مست توکلی بلوچی شاعری ءِ یک بلائیں نامے۔ چہ مستءِ شاعری ءَ بازیں شاعراں بازیں چہرءُ شبین زرتگ۔ بلوچی شاعری ءِ دومی دورءِ شاعر مست توکلیءِ زندءُ آئی شاعری ءِ بابتءَ بازیں چیزے نبشتہ بوتگ بلئے آئی لبزانکی لیکہ ءِ بابتءَ باز کم تران بوتگ۔ بلکیں چوش بہ گش کہ تران ئے جند نہ بوتگ۔ اے پیپرءَ مست توکلیءِ ہما لبزانکی لیکہ ءِ بابتءَ تران کنگ بیت کہ چدءُ ساری کنگ نہ بوتگ۔ مست توکلیءِ لبزانکی لیکہ ءَ ابید آئی ءِ شاعری ءِ دومی مستریں جوانی کہ آئی عہدءِ شاعرانی شعراں کم گندگ بیت، آنو کیں شینانی کار مرزی اِنت۔ بزاں مست ءَ یکے وَوتی جندئے زمین ءَ چہ شبین زرتگ ءُ

‡ ایم فل اسکالر، شعبہ بلوچی، جامعہ بلوچستان کوئٹہ

دومی آئی ءَنوک نوکیں شبین کار مرز کنگ۔ بزاں یکیں شبیناں گوں گزران نہ کنگ، چو کہ نوکیں دور ءَ ہم مست توکلی ءِ بازیں شیینے کار مرز بوہگ ءَ اَنت۔ پمشکا اے اوں زانگ الی اِنت کہ مست ءِ شبین چے رنگ ءُچے پیم ءَ بوتگ اَنت۔ اے پٹ ءُپولی نبشتانک ہمے چیز انی شوہازی ءِ جہد کنگ بیت۔

مست توکلی ءِ زند:

بلوچی شاعری ءَ مست توکلی ءِ نام نا آشنائیں نامے نہ اِنت۔ توکلی مست بلوچ راجدپتر ءَ نہ ایوک ءَ یک عاشقے بلکیں یک باکمالیں شاعرے ءِ جہت ءَ ہم زانگ بیت۔ توکلی مست ءَوتی شعرانی دروسیلہ ءَ بلوچ راج ءِ عشق ءِ مجازی ءَ راجوانیں رنگے ءَ درشان کنگ ءِ جہد کتگ ءُسوبین ہم بوتگ۔ مست توکلی ءِ ودی بوہگ ءِ رواج ءِ بابت ءَ واجہ غفور شاد(2011) نبشتہ کنت کہ، ''مست توکلی ۱۸۳۱ ءَ مری کوہستگ ءِ بنجاہی شہر کاہان ءِ میتگ ''مانڑک بند'' ءَ ودی بوتگ آئی ءِ سیادی گوں مریانی ٹک شیرانی ءَ گوں بوتگ، مست ءِ پت ءِ نام لال خان بوتگ''(ت،140)۔

بلئے مست ءِ توکلی ءِ ودی بوہگ ءِ روچ ءِ بابت ءَ ذکیہ سردار ءَ وتی کتاب "سرمست بلوچستان" ءِ تہا ۱۸۲۷ داتگ ءُشاہ محمد مری اے تگ گشیت کہ مست ۱۸۲۵ ءَ ودی بوتگ۔ بلئے گیشتریں کہ پولکار تپاک کن اَنت آ ۱۸۳۱ انت ءُ اے لیکہ ءِ دیم ءَ آروک مٹھاخان مری انت کہ گیشتر ہمائی ءَ مست ءِ سراکار کتگ ءُ مست ءِ ہند ءَ وت شتگ ءُبازیں چیزے در جتگ۔

اے جبروتی جاگہ ءَ راست ءُتچک انت کہ توکلی ۱۸۳۱ ءَ ودی بوتگ بلئے آئی ءِ نام کہ مست توکل انت ایشی ءِ پشدرے اوں است انت بازیں پولکارے گشیت کہ توکلی ءِ گوں سموءِ مہراں پد آئی ءِ نام مست ایر کنگ بوتگ بلئے مٹھاخان مری گشیت کہ توکلی ءَ مست پہ وتی شعری تخلص ءَ سموءِ دوچاری ءَ پیسر گچین کتگ، اے پدرائی ءَ مٹھاخان(2012) چوش گشیت کہ، ''کھڑومڑ دمانی خیالیں کہ توکلی ءَ شاہری ءَ وتی نیم نام یا تخلص مست ایر کہتہ۔۔۔۔ شعرانی اندر ہمے رنگا آڑتہا کہ معلوم بیت کہ آنہی جندا ہمے دے نیم نام یا تخلص پہروت دہش کتہ''(ت،13)۔

مٹھا خان مری ءِ گشتگ ہمیش اَت کہ توکلی ءَ وتی پنّام یا تخلص وت وتی شاعری ءَ پہ گچین کتگ۔ چریشی ءَ اے اوں پدر بیت کہ مست ءِ پنام "مست" راج ءَ نہ داتگ بلکیں اے نام آئی ءِ وتی گچین کتگیں نام بوتگ چشکہ آئی ءِ شعرانی تہاز اہرانت اے درگت ءَ چندے شعراں بچارات:

دوست منی مرشی نوخ سراں نوخیں
ولزہاں مست ایغاں تھلوخین

مست مروچی گولگت سندھ ءِ ہلکہاں
گولی سندھ ءَ ءُ پولی سمو تئ دروشم ءَ

مارا ماں میلاں مردے گیراراں مری
زحمی کا بٹھوئے گارناں مستیں توکلی

بزان مست ءِ پنام توکلی ءَ وتی تخلص ءِ حساب ءَ کار مرز کتگ۔ مست توکلی یک شپانک ءُ دلوت چارے بوتگ۔ آئی ءِ ہب داریں گوازی سیل ءُ شکار بوتگ انت۔ مست ءِ گوں وت ہوار شش برات بوتگ انت اے حبروت آئی ءَ شعر ءِ اندر ءَ زاہر کتگ کہ :

پلوے ماخ دپلوئے کاندہی کھاخت ءَ ثاں
یاالہیٰ اے چے گناہے ءَ گپتغاں

ہر شش ایں براثاں یک دیکھی ءَ منتہغاں
تھی کوچ ءَ لاری ءَ تھاں دریائی لہرے جناں

(مری، 2012، ت۔112)

ہمے شش ایں براتانی تہادریاخان، دلنڑخان ءُپیرک ءِنام زیات گرگ بنت۔ مست توکلی ءِزندگوں سمو ءِمہراں ہماروچی بنگیج بیت، وہدے آئی ءِدرچاری گوں سموءَ بیت۔ سمو یک سور کتگیں زالے اَت۔ آئی ءِ لوگواجہ ءِنام بیورغ اَت۔ سموءَ گوں مست ءِ دوچاری ءِبابت ءَپولکار ہمے گشنت کہ مست گوں وتی یک سنگتے ءَ سیل ءُشکار ءَدر کپیت بلئے راہ ءَایشاناں ہور ءُشرتگ گپت ءُآوتی ءُسلاہانی رکینگ ءِحاترا نزیکیں ہلکے ءَروانت ءُگوانک جن اَنت کہ ما مساپریں ءُہور ءَگپتگ۔ بلوچانی دود انت کہ مساپرانی حاترا آہانی اوتاگ دائم پچ کنگ بنت ءُدومی اگاں لوگ ءَمردین مہ بیت گڑاں جنین آدم ہم مساپرانی دیم ءَ درکیت۔ سمو بلوچ دودانی پہازی ءَایشانی دیم ءَدرکیت ءُایشاناں کاپرءِ چیر ابارت۔ اے سہت سک تہار بیت، وہدے گروکے شہم کنت گڑامست سموءِ میچلیں جان ءُبزیں ملگوراں گندیت ءُہمے سہت ءَ آئی ءِ سرءِہوش گار بیت ءُآسموءِ مہراں گنوک ءُدیوانگ بیت۔ آہمے ندارگ ءَوتی شعرے ءَچوش بیان کنت کہ :

بیشغنت ربے کار سوابانی
جنیراں گوڑتھا کوہ درابانی
زڑتغا گرنداں نوذ پلٹانا
ماپرا اولو آں ءَ چھپانا
بولکے سہرابی ہواں بانا
دشیہ مئی دیر گنداں کلوخیناں
دیم چو ڈیوا آں بلوخیناں
چھلمو وشاہی آں جنوخیناں
زلفاں چھو سیاہ ماراں تلو خیناں
بریں چھو کنڈہی آں بھوخیناں

(مری، 2012، ت۔19)

سموءِ گندگ ءَرند مست وتی ہستی ءَ شموشیت ءُ سموءِ مہراں مست ءُ ملنگ بیت۔ مست ءِ مہرپاکیں مہرے بیت پمشکا آئی ءِ تہاوڑ وڑیں کشف ءُ کرامات جاہ کناں۔ مست توکلی ءِ شاعری ءِ پدا ایوک ءَ یک مول ءُ مرادے بیت آ سموءِ توسیپ ءُ ستا۔ بلئے سموءِ بیرانی ءَرند وہدے آئی ءِ دل کرار نہ گپت گڑا آوتی ہستی ءِ شوہاز ءَ پیر ءُ برزگانی زیارتاں روت۔ بلئے آئی ءَرا کرار نئیت ءُ آہمے بے کراری ءَ ۶۵ سال ءِ عمر ءَ بیران بیت۔ مست ءِ بیرانی ءِ روچ ءُ سال ءَ واجہ غفور شاد (2011) چوش نبشتہ کنت کہ:

> مست توکلی کساس ۶۵ سال ءِ امر ءَ ۱۸۹۶ ءَ اے دگنیا ءَ یلہ دنت آچہ وتی مرگ ءَ چے پیش ہمے وصیت ءَ کنت کہ منی جون ءَ اشتر ءَ بلڈات ءُ ہماجاہ ءَ کہ ہمے اشتر جک ایت ءُ پاد نئیت ہمود ءَ منا کبر کن اِت آئی ءِ گشتن ءِ رد ءَ ہمے رنگ ءَ کنگ بیت۔ اشتر یک پٹے ءَ جک ایت ءُ مست ہمود ءَ کبر کنگ بیت کہ نوں ہمے پٹ مست ءِ نام ءَ ''مست میدانگری'' ایر کنگ بوتگ ءُ مست ءِ ادیرہ نوں یک زیارتے جوڑ بوتگ ءُ ہر سال مردم آئی ءِ زیارت ءَ رونت۔ (ت۔143)

اے ہند ءَ کہ مست قبر انت چہ کوہلو ءَ گمان بیست میل دور اِنت۔ مرچی اے یک بلائیں زیارتے جوڑ کنگ بوتگ ءُ قول ءُ دعائی مردم کائینت ءُ مست ءِ قبر ءَ چو پیرانی وڑ ءَ دعا لوٹ انت ءُ آہاں دعا قبول ہم بنت۔ سموءِ بیرانی ءِ اصل روچ سموءِ قبر ءِ شک ءَ نبشتہ انت کہ ۱۸۷۷ انت کہ آئی ءِ قبر ءِ شک ءَ نبشتہ اِنت:

سمو

بنت بشقیا کلوانی

زوجہ بیورغ رامکانی پروئی

پیدائش ۱۸۴۰

شادی ۱۸۵۶

۱۸۵۸ میں توکلی مست سمو پر عاشق ہوا اولاد ایک بیٹا اور دو بیٹاں

وفات رمضا ۱۸۷۷ سانپ ڈسنے سے ہوئی

منجانب: میر بیورغ مری ایڈوکیٹ

(www.yahoo,14/2017.eg.com)

اے نبشتہ سموءِ قبرئیگ انت کہ چریشیءَ زانگ انت کہ سمو بیورغ رامکانی پروئیءِ جن بوتگ ءُ آئیءِ سے زہگ بوتگ انت۔ بلئے بیا کہ مٹھاخان ءُشاہ محمد مریءَ نبشتہ کہ سموءِ بیرانیءَ پانزدہ سال رند مست ہم بیران بیت۔ اے شکءِ حساب ءَ ہر دو پولکار رد بنت پر چکہ اگاں سمو ۱۸۷۷ءَ بیران بیت ءُ مست ۱۸۹۶ءَ گڈاں ایشانی نیامی سال ۱۹ سال بنت پانزدہ نہ بنت۔ بہر حال مست توکلی بلوچی لبزانک ءَ یک شاعرے ،عاشقے، پیرءُ برزگے زانگ بیت۔ آئیءِ داستان ءُ شاعری پہ بلوچاں پر گنجیں مڈی یے کہ انگتءَ پولگے پکارانت۔

مست توکلیءِ لبزانکی لیکہ:

بلوچی لبزانک ءَ مستءِ نام ءُ کرد یک شاعرے ءَ چہ زانگ ءُ پجارگ بیت۔ آئیءِ شاعری ءُ مہری داستان پہ بلوچی لبزانک ءَ یک پر ارزشتیں مڈی یے۔ مست پرے حاترا شوہاز کنگ لوٹیت کہ انگت ءَ مستءِ شاعریءِ بازیں پہناتے است کہ آہاں جوانیں رنگے ءَ دیم آرگ نہ بوتگ۔ ہمیشانی تہا یکے پہناتے مستءِ لبزانکی لیکہ انت۔ مست ءَ ہر چی شعر ءُ شاعری کتگ الم یک لیکہ ءِ پدءُ پشتاں بوتگ۔ آئیءَ وتی درشان یک انچیں رہندے ءَ کتگ کہ آئیءِ درانگازی بہ بیت ءُ ہمے درز نگازی داب مستءِ لبزانکی لیکہ بوتگ اَنت۔

بازیں ندکار گوں اے گپ ءَ تپاک نہ کنت کہ لبزانک گوں لیکہے ءَ بندوک بہ بیت۔ انچو کہ لبزانک ءِ بُنی لوٹ ہم ہمیش انت کہ آ استمانی بہ بیت بزاں یونیورسل ءُ آفاقی بہ بیت۔ اگاں ما ایشی گوں یک ہاسیں لیکہے ءَ بندوک بہ کناں گڑاں اے ایوک ءَ یک ہندے ءِ لبزانک ءِ درشان ءَ کنت درائیں استمان ءَ گشنگ نہ بیت۔ پمشکا اے گوں لبزانک ءَ یک زلمے زانگ بیت پر چکہ لیکہ ءِ مانا انت بندوکیں پگر بزاں چہ وتی پگراں در نیائیگ ہما پگر کہ تو زرتگ یا دئیگ بوتگ ہمائی ءِ پداں نبشتہ کنگ۔ نامداریں فلاسفر جے اے کڈن نبشتہ کنت:

بہت بار ایسا ہوتا ہے کہ نظریات ہمیں قیدی بنا دیتی ہیں ان پر چل کر ایک کامیاب
زندگی شاہد گزاری جا سکے مگر آزادی اس میں نہیں ہوگی۔
(کڈن، 2014، ت۔46)

چرے بیانءَ پدر بیت کنت کہ لیکہءُ نظریہ عقلیءُ شعوری چیز اَنت ایشانی گوں سائنسی زانشتاں بلکیں پکار بہ بیت بلئے لبزانک درشانءَ ایشیءِ حاجت باز کم بیت بلئے چشکہ نہ انت کہ سرجمیءَ نیست بیت لیکہ الم بیت لبزانک اوں وتی درشانءَ چیزے کار رہبندءِ پکاری بہ بیت ماگشت کنیں کہ ہمے رہبندی پکار لبزانک ءِ لیکہ گشگ بنت۔ مستءِ گورا ہم چیزے لیکہ است اَنت کہ آہما آنی پداں وتی درشانءَ کنگ لوٹ ایت۔ چشکہ مستءَ لبزانک ءِ پڑءَ ایوکءَ شاعری کتگ پمشکا آئیءِ لیکہ ہم آئیءِ شاعریءِ اندرءَ چیر انت۔ پمشکا آئیءِ لیکہ شاعریءِ بابتءَ چے بیتگ ماایشیءَ ہمائیءِ شعرانی تہا شوہازگءِ جہد کناں۔

مستءِ شاعری چنائیءَ شعری ازمءُ لوٹانی حسابءَ سرجمءَ پہکیں پلگاریں شاعرے زانگ بیت۔ آئیءِ شاعری بلوچی کلاسیکل شاعریءِ دروشمءَ انتءُ آئیءَ وتی شاعریءِ دروسیلہءَ وتی لیکہ اوں جہانءِ دیمءَ پدر کتگ آئیءَ نہ ایوکءَ وتی جندءِ شعرے لیکہ بیان کتگ بلکیں آئیءَ بلوچی کلاسیکل شاعریءِ دورءُ باریگانی درجنگءَ اوں بلائیں کردے پیلو کتگ انچو کہ آئیءِ اے شعرءَ زاہر انت کہ :

آسے چہ کلان بال اِتگ
شے عیسیٰءَ دست تاپ اِتگ
جام درکءَ پُر ہُپ کتگ
من دی ہوارءَ نشتگ اَنت

(ناصر، 2013، ت۔26)

اے گالانی تہا پہک پدر انت کہ مست وتی کہنیں روایتءِ منوگر بوتگ۔ اے بندانی تہا نہ ایوکءَ آئیءَ وتی کلاسیکل شاعریءِ دورانی گشواری کتگ بلکیں ایشیءِ ہمرائیءَ اے گالاں چہ ہمے پدر بوہگءَ اِنت کہ آ چہ وتی جندءِ شعری روایتءُ ربتءَ چہ سرجمیءَ زانتکارءُ آشنا انت۔ آئیءِ گشگ ہمیش انت کہ ہما کہ پیشی

مردماں گشتنگ اَنت مست ہم ہما آنی گوناپی ءَ شعراں گشنگ لوٹیت ۔ ہمے لیکہ ءِ مہکمی ءَ دگہ چندے بند دلگوش کن اِت :

شعر ہوانھاں کہ ننگریں بیورغ ءَ جھشاں
قول ہوانھاں کہ عُمر وجام ءَ پالتاں
دادہوانہاں کہ زر زوال ءَ ننگ ءَ کھشاں
عشق ہوانھاں کہ لیلو و مجنایاں کھشاں
من دی گپتاراں حدیثاں گون ءَ دیاں
(مری،2012،ت،87)

اے بندانی تہا اولی مصرعہ کہ ''شعر ہوانھاں کہ ننگریں بیورغ ءَ جھشاں'' بزاں شاعری ءِ روایت یا شاعری ءِ لوٹ دُراہ ہما پیشی اَنت کہ ہما عہد ءَ را گوں بوتگ انت۔ آ عہد ءِ نام داریں شاعر بیورغ / بیبگر بوتگ کہ چاکر ءِ گہارز ہگ بوتگ۔ شعری لوٹ ہمائی نیگ انت پداں نیامی بندانی تہا آئی ءَ وتی راج دپتر ءِ دروشمے بیان کتگ بلئے گڈی بند ءَ بچار کہ آئی ءَ و تارا گوں وتی روایت ءَ چتور بندوک کتگ کہ ''من دی گپتاراں حدیثاں گون دیاں'' بزاں من ہم وتی بہر ءُ ونڈ ءَ گوں اے لڑ ءَ ہوار کناں کہ پیشی مردماں کتگ انت۔ اے دگہ بازیں شاعرانی پیم ءَ مست ہم شاعری ءَ حدائی دادے سرپد بیت انچو کہ مٹھا خان مری(2012) ءَ مست ءِ شاعری ءُ حدائی دادءِ بابت ءَ نبشتہ کہ،شاہری یک خدائی داثغیں دات و براتے۔ قدرت ءِ پلو اژادا ثغیں یک دادے ہر کسے ءَ را قدرت ءَ ہمے داد ءَ ژاءَ بہر وند نختہ ہواں مڑدم شاہری ءَ کہنث نخنت''(ت۔87)۔

بزاں ہما مردم ءَ کہ حدا بلوٹ ایت ایوک ءَ ہما شاعری کت کنت پمشکا مٹھا خان مری ءَ ہم مست ءِ شاعری ءِ بابت ءَ ہمے لیکہ دیم ءَ آورتگ کہ مست ءَ ہم شاعری ءَ را حدائی دادے سرپد بوتگ۔ اے لیکہ

تہنا مست ءِ گور ءَ نہ بوتگ بلکیں بلوچی بازیں شاعرانی شعراں چہ ہمے گمان بیت کہ آ شاعری ءَ حدائی دادے سرپد بنت انچو کہ وتی عہد ءِ مزن نامیں شاعر غالب ہم سرپد بوتگ کہ شاعری حدائی دادے

بک رہا ہوں جنوں میں کیا کیا
کچھ نہ سمجھے خدا کرے کوئی

یا کہ

آتے ہیں غیب سے یہ مضامین خیال میں
غالب صریرِ خامہ نوائے سروش ہے

(غالب، 2001، ت۔623)

بزاں غالب ہم ہمے لیکہ ءِ منوگرانت کہ شاعری یک حدائی دادے پمشکا آگشیت کہ ''آتے ہیں غیب سے یہ مضامیں خیال میں'' بزاں چہ درءَ اے خیال ءُ شعر کائینت ءُ اے گشتگیں شعر ءُ گالاں حداءِ جند لس مہلوک ءَ را سرپد بہ کنت پر چکہ اے منی گال نہ انت بلکیں حداءَ منا ءَ نبشتہ کنگ پر ماتگ اَنت ہمے رنگ ءَ مست ءَ انچو گشتگ کہ :

رب وسیلائے کہنت پہ کہوریں بندغان
من صد ءَ بکاں تہ سولا کہاں یرّیاں

(مری، 2012، ت۔82)

انچو کہ نوکیں دور ءِ دگہ یک نامداریں شاعرے احمد جگر ءَ ہم ءَ ہمے لیکہ بیان کتگ شاعری حدائی داد ے ءُ اے ہر کس ءُ ناکس ءَ سر بیت نہ کنت چشکہ :

شاعری لیبے نہ اِنت اے وَحدائی دادے
ہر کسے تنز ءُ شیگاناں منا بے سار کتگ

انچو کہ مست ایشیءَ حدائی دادے سرپد بیتءُ آئیءِ بازیں شعرانی تہا ہمے گمان بیت کہ آشاعریءَ نہ ایوکءَ حدائی دادے سرپد بیت بلکیں آوتءَ راچہ حدائیءَ گستاءُ دورنہ لیک اِت انچو کہ آئیءِ اے گالاں چہ زاہرانت۔

مستءِ شاعریءِ تپاسگءَ دگہ یک چیزے اوں سہرابیت کہ آشعرءُ شاعریءَ کجام چیزےءِ حاترا کارمرزکنگ لوٹ ایت یا کہ آئیءِ لیکہ پہ شعرءُ شاعریءَ چے بوتگ چشکہ اے گالاں بچاراِت:

دل منی موژءَ کھنت رلی آنی
شاہراں سنگھاریں تری آنی

اے بندءِ رجانکءَ واجہ مٹھاخان (1991) چوش کنت کہ:

میرے دل میں شعر موزوں کرنے کا جذبہ موجزن ہے، شعرا حسینوں کی تعریف میں مصروف ہیں (ت۔23).

چرے بندءَ وت زانگ بیت کہ مست شاعریءَ گوں حسنءُ زیبائیءَ بندوکیں چیزے سرپد بیت۔ آئیءِ لیکہ گوں اے درگتءَ ارسطوءَ دپ وارت آاوں شاعریءَ جزبگءُ مارشتانی درشانیءُ حسنءُ زیبائیءِ پدرائی سرپد بیت۔ آگشیت کہ شاعر حسنءُ زیبائیءِ منوگرانتءُ ہمائیءِ نازینگءِ جہدءَ کن انت۔ پمشکا مستءِ شاعریءَ حسنءُ زیبائیءِ لیکہ جوانیءَ گندگ بیتءُ آشاعریءَ ہم انچیں چیزے سرپد بیت۔ اے درائیں گپءُ گالانی تپاسءَ رندءَ اے گپ جوانیءَ پدر بوت کنت کہ مستءِ لبزانکی چےءُ چے بوت کن اَنت۔ آئیءِ درائیں لیکہ وتی شاعریءَ بیان کتگ انتءُ آئیءِ لبزانکی لیکہ ءَراسر جمیں رنگءَ سے بہرءَ گشوارکنگ بوت کنت چشکہ:

۱۔ مستءِ نزءَ شاعریءَ وتی عہدی روایت الم زورگ بہ بنت روایت یل کنگ مہ بیت بلئے اے روایتءَ راوتی رنگ اوں ہوارکنگ بہ بیت۔

۲۔ دومی لیکہ مستءِ شاعریءِ بابتءَ ایش انت کہ شاعری یک حدائی دادے ہر کسءَ رست نہ کنتءُ آشاعریءَ سرجمءَ یک غیبی چیزے سرپد بیت۔

۳۔ مست ءِ شعر ءُ شاعری ءِ بابت ءَ لیکہ ہمیش انت کہ شاعری ءِ کار پنت ءُ سوج نہ انت بلکیں حسن ءُ زیبائی ءِ درشان انت ءُ آہم وتی شاعری ءَ ہمے حسن ءُ زیبائی ءِ درشان ءَ کنت۔

اے سے ایں لیکہ مست ءِ شاعری ءِ بُنکی لیکہ اَنت کہ آئی ءِ شاعری ءِ اندر ءَ پد جنگ بوتگ انت اگاں آئی ءِ شاعری گیشتر تپاسگ بہ بیت داں بلکیں دگہ گیشتر لیکہ پدر کنگ بہ بیت بلئے اے کار اے کسانیں پولکاری بنگپ ءَ بوت نہ بیت۔

مست ءِ لیکہ گوں نگد کاراں:

مست توکلی ءِ لیکہ ایوک ءَ آئی ءِ شعری گالاں چہ زورگ نہ بوتگ اَنت بلکہ آئی ءِ لیکہ گوں شعر ءُ شاعری ءِ نگدی لیکہ کارانی لیکہاں گوں دپ ور اَنت۔ دومی اے اوں زانگ بہ بیت کہ مست ءِ کجام لیکہ گوں کجام نگد کار ءِ لیکہ ءَ گوں نزیکی کنت انچو کہ گوشتگیں در ءَ اے پدر کنگ بوتگ کہ مست ءِ شاعری ءِ سرجم ءَ سے لیکہ اَنت ہمے لیکہانی تہا آئی ءِ یک لیکہے ایش انت کہ وتی روایت زورگ بہ بیت۔ اے لیکہ گوں ٹی ایس ایلیٹ ءِ لیکہ ءَ گوں دپ وارت انچو کہ آئی ءَ گشتگ کہ شاعری وتی روایت وتی کلاسیک ءَ چہ سر پد ءُ آشنا بہ بیت آہما حساب ءَ گشگ ءِ جہد لازم بہ کنت بلئے وتی رنگ ءَ اوں ہوار گیجگ ءِ جہد ءَ بہ کنت پر چکہ ہمک دور ءِ پدر یچ وتی نگد کار وت انت۔ (جواد، 2011، ت۔43)

ایلیٹ شاعری ءِ بابت ءَ اے لیکہ ءَ بچار کہ مست ءِ لیکہ ءَ گوں چتور دپ وارت پر چکہ مست ہم گشیت کہ ہر چی منی پیش ءِ مردماں گشتگ من ہماہانی حساب ءَ گشگ ءِ جہد کنیں بلئے وتی تام ءَ اوں گون دئیگ ءِ جہد کناں۔ مست ءَ وتی عہد ءِ مستریں شاعر جام درک ءَ را نامینتگ ءُ آئی ءِ بازیں شعرانی تہا جام درک ءِ نام گرگ بوتگ گوں چشکہ مست ءِ دومی لبزانکی لیکہ تچک ءَ گوں یونان ءِ مزن نامیں شاہز انت واجہ افلاطون ءِ لیکہ ءَ گوں دپ وارت انچشکہ آئی ءَ وتی کتاب ریاست'' ءِ اندر ءَ وتی لیکہ پہ لبزانک ءَ بیان کتگ اَنت آئی ءَ گشتگ اَت کہ شاعر کہ ہر چیز ءَ نبشتہ کنت یا گشیت وت اِش ہم نزانت بلکیں یک حدائے دادے بزاں میوسس ایشانی سرا مہربان بیت ءُ آشعر نبشتہ کنت انت (ت۔55)۔

افلاطون وت ہمے چیزے ءِ منوگر انت کہ شاعر اگاں شعرے گشیت اے آئی ءِ کمال نہ انت بلکیں یک دری طاقتے ایشاں شعر گشگ ءَ لاچار کنت۔ مست توکلی ہم ہمے گشیت کہ شاعری یک حدائی دادے ءُ

من کہ ہر چی گشاں اے منی گال نہ انت بلکیں دگہ دری طاقتے منا ایشانی گشگ ءَ مجبور کنت ءُ آدری طاقت حد ائیگ اِنت۔

مست ءِ سیمی لیکہ کہ شاعری حسن ءُ زیبائی ءِ نازینگ انت۔ اے لیکہ ءِ سرمارادو مردمانی گورادست کپیت یکے متہیو آرنلڈ ءُ دومی ارسطوءِ گورا ایشی ءِ درانگازی گندگ بیت۔ انچو کہ متہیو ءَ لبزانک ءَ را چاگرد آدنیک نامینتگ بزاں آگشیت کہ لبزانک چاگرد ءِ اسل ءَ دروشم ءَ گوں زیبائی ءَ درشان کنت ءُ مہلوک ءِ دیم ءَ درشان ایت۔ دومی ارسطوءِ فلاسفری ہم ہمیش انت کہ شاعری ءِ کار علم ءُ زانت دئیگ نہ انت بلکیں حسن ءُ زیبائی ءِ درشان انت، پمشکا ایشی ءِ سیادی تچک ءَ گوں تاثر ءُ دل ءَ اِنت۔ (ہمیش، ت، 43)

مست ہم ہمے گشیت کہ شاعرانی کار حسن ءُ زیبائی ءِ نازینگ انت۔ اے ڈول ءَ مست وتی عہد ءِ یکیں شاعر انت کہ آئی ءِ لبزانکی لیکہ یکیں وہد ءَ لبزانکی نگدکاری ءِ سے ایں مزن نامیں لیکہ دارانی لیکہاں گوں نزیکی کنت بلئے حیرانی ءِ گپ ایش انت کہ برز ءِ داتگیں درائیں مردم مست ءِ عہد ءِ پیش ءُ ساری ءِ مردم بوتگ انت بلئے ایشانی لیکہ سر جمیں رنگے ءَ مست ءِ عہد ءَ زندانت۔

شبین، ءُ شبینی تہر:

شاعری بید چہ علم البیان ءِ زانشت ءَ سرجم بوت نہ کنت۔ علم البیان بزاں بیان کنگ ءِ وڑ ءُ پیم اے درگت ءَ اشرف کمال نبشتہ کنت کہ:

> بیان کے لغوی معنی ظاہر اور واضہ ہونے کے ہیں۔ اصطلاح میں اس سے مراد کسی ایک مضمون کو مختلف طریقوں سے بیان کرنے کا سلیقہ ہے۔ جس سے معنی خوبصورت اور دلکش ہو جائیں یعنی اس انداز میں خیال کو پیش کیا جائے کہ ترسیل و تفہیم بھی ہو اور لطف و سرور بھی آئے۔ (کمال، 2011، ت۔88)

بزاں لبزانکی کجام ہم پڑے ءِ بیان کنگ ءِ وڑ ءُ پیم ءَ را بید چہ علم البیان ءِ زانشت ءَ ڈولد ار ءُ زیبا کنگ بوت نہ کنت پمشکا ایشی ءِ زانتکاری الم انت۔ شعری علم الیبان ءِ تہا سے ءُ چار ہوار کنگ بنت کہ ایشانی تہا یکے

شبین بزاں تشبیہ انت۔ اے دگہ تہرانی تہا چہر، امیج ءُ چیدگ ہوار بنت باز مردم ایشانی تہا مجاز مرسل ءُ کنایہ ءَ ہم ہوار کنگ ءِ جہد کن اَنت بلئے گیشتر ہمے سری چاریں چیزانی کمک ءَ شاعری کنگ بیت۔

شبین۔۔۔ کہ ایشی ءَ راا ردو ءَ تشبیہ گشگ بیت۔ ایشی ءِ بزانت ءُ مانا انت کہ یک چیزے ءَ را گوں دومی چیز ءَ یکوڑیں بودشت ءِ سوب ءَ ہمائی ءِ وڑ گشگ شبین گشگ بیت۔ ڈاکٹر اشرف کمال (2015) وتی کتاب ءِ تہا تشبیہ ءِ بابت ءَ نبشتہ کنت کہ، ''کسی ایک چیز کو کسی خاص خوبی یا خصوصیت کی یکسانیت کی بنا پر، کسی دوسری چیز کے مشابہ یا مانند قرار دینا تشبیہ کہلاتا ہے (ت۔12)۔

بزاں دو چیزانی میان ءَ یکوئی ءَ را شبین گشگ بیت۔ ہما چیز کہ آئی ءِ شبین بندگ بوہگ انت آئی ءِ ایوک ءَ یک بودشتے ءِ زورگ ہم شبین گشگ بیت انچو شکہ سلم اختر ءَ گشتگ کہ:

> ۔۔۔۔ایک فرد یا چیز کی منفی یا مثبت خصوصیات واضح کرنے کے لئے زیادہ اچھی یا زیادہ بری، زیادہ خوبصورت یا زیادہ بد صورت ارفع یا ادنی جیسا قرار دینا تشبیہ کہا جائے گا (کمال، 2015، ت۔16)۔

بزاں چیزے گوں دومی چیزے ءَ یا کہ مردمے ءِ گوں دومی مردم ءَ انچیں چیزے ءَ دیم پہ دیم کنگ کہ ہر دو یک سما بہ بنت۔ شبین چہرگ جنگ ءِ مانا ءَ ہم کیت کہ چیزے ءَ را یکوڑیں سپتانی پداں دیم کنگ، انچو کہ گشگ بیت کہ ''تئ دیم چو ماہ ءَ ڈولدار انت'' اے گالانی تہا ماہ یک شینے کہ گوں ''دیما'' دیم پہ دیم کنگ بوتگ۔

شبین باسک:

شبین ءِ پنچ باسک انت کہ ایشاناں ''شبینی باسک'' (ارکانِ تشبیہ) ہم گشگ بیت۔ ایشانی یکجائی ءَ شبین ءِ بزانت ءُ مانا جوانی ءَ گیشوار بوت کنت چشکہ ہمے باسکانی کچ ءُ کساس پنچ انت کہ جہل ءَ ایشانی نام دئیگ بوتگ اَنت:

۱۔ مشبہ: چیز یا مردم
۲۔ مشبہ بہ: شبین
۳۔ وجہ تشبیہ: شبین سوب

۴۔ حروف تشبیہ: شبین لبز

۵۔ غرضِ تشبیہ: شبین مول

یکبرے ہمیشانی گشواری ءَ کنیں اے چے وڑاکار بندگ بنت۔ ایشی ءِ سرپدی ءَ اے ہما درور ءَ دیم ءَ ایر کنگ لوٹاں دانکہ گپ جوانی ءَ پدر کنگ بیت۔

(زیبائی) چارمی شبین تہر اِنت حروف تشبیہ بزاں شبین آب ہما لبز کہ شبین ءَ پیش کار بندگ بیت پہ شبین ءِ پدرائی ءَ چشکہ ،گشئے ،چو ،چو کہ ،وڑا،وڑیں ،اے دگہ بزاں گال ءِ تہا شبین آب انت (چو) پنچی ءُ گڈی شبین تہر انت غرضِ تشبیہ بزاں شبین مول ہما مول ءُ مراد کہ آئی ءِ حاترا شبین بندگ بوتگ بزاں وتی دوستدار ءِ دیم ءِ ساڑاء گوں ماہ ءِ رژنائی ءَ کنگ۔ انچیں دگہ یک درورے جہل ءِ بند ءَ شبین باسکانی گشواری ءَ دئیگ بوہگ ءَ انت بچار اِت چشکہ:

تئ رنگ گشئے چو شیر ءَ

مہکان تر بیت چہ دیر ءَ

اے بند ءِ تہا مشبہ رنگ اِنت ،مشبہ بہ شیر انت ،حروف تشبیہ چو انت ،واجہ تشبیہ اسپیتی انت ،ءُ غرض تشبیہ دوستدار ءِ رنگ ءِ بیان کنگ انت۔

چرے تران ءَ پدر بوت کنت کہ شاعری ءَ شبین چنچو ارزشت دار ات پر چکہ چیزے ءِ گلاءُ ستایا کہ ایر جنی ءُ عیب داری ءَ بازیں ردانی پکار بیت بلئے شاعری ءَ انچیں لبزے ءِ گچین کنگ کہ چرائی ءِ گشگ ءَ ہما چیز ءِ سپت وت زاہر بہ بیت ہمائی ءَ شبین گشگ بیت چشکہ پہ نہ ترسیں مردم ءَ شیر ءِ شبین ،پہ دہو کہ بازیں مردم ءَ مار ءِ شبین ،پہ چالاک ءُ پندل سازاں روباہ ءِ شبین کار مرز کنگ شاعری ءَ گیشتر زبیاءُ ڈولدار انت۔ شبین ءِ کار مرزی ءَ دگہ یک چیزے ءِ اوں حیال دارگ انت پر چکہ بید چہ ایشی ءِ زانت ءُ زانگ ءَ جوانیں شبین کار مرز کنگ بوت نہ کنت ءُ ہمائی ءَ اے زانگ بوت کنت کہ کئ شبین جوانتر انت ءُ کئ نزور انت۔ گالبندی حساب ءَ آئی ءِ نام ''تشابہ'' تشابہ بزاں شبین چکاس ،تشابہ مارا اے گش ایت کہ شبینانی شری ءُ حرابی چے اَنت۔ ایشی ءِ تہا لہتیں چیز زانگ لوٹ انت کہ چشکہ اے سرپد کنت کہ ہما شبین کہ بار بار کار مرز کنگ بہ

بیت آ شر نہ انت۔ اے زانت ءُ علم ہمے زانت کنت کہ یک ڈولیں سپتانی بیان کنگ ءُ شبین دئیگ بزاں سیائیں ملگور ءَ را سیائیں جمبر گشگ شر نہ اِنت۔ دومی یک ڈولدیں سہریں جنکے ءِ گوں گلاب ءَ شبین دئیگ تشابہ ءِ علم ءِ حساب ءَ شر نہ انت۔ شر ءُ جوانیں شبین ہما انت کہ آئی ءِ ہمرنگی ءَ ابید ہم یک نوکیں گوناپے ہم چماں ابیر بہ کنت گڈاں شر انت چشکہ ساحر ءَ گشتگ:

من چو گیابان ءِ درچک ءَ اے ساحرؔ
کموکے سبز گیش ویراناں
یاکہ
زلف چو سیاہ مارا تلوکیناں
بریں چو آہوگ ءَ بئیوکیناں

چشیں شبین کہ آئی ءِ اندر ءَ نہ ایوک ءَ ہمرنگی ءِ شبین بہ بیت بلکیں یک نوکیں دروشمے ہم چماں سہر ا بہ کنت ءُ یک گوناپے ءِ ڈول ءَ دیم ءَ بئیت گڈاں شبین بندی ءَ ہما شبین گیش ارزشت دئیگ بیت۔

مست ءِ شاعری ءَ شبین بندی:

دنیاءِ کجام ہم زبان ءِ شاعری بہ بیت آہو دءَ علم البیان ءِ زانگ اژدری انت ءُ ہمیشی ءِ یک بہرے شبین اِنت کہ چریشی ءَ شعر نہ ایوک ءَ ڈولدار بیت بلکیں شعر ءِ اثر آئی ءِ وانوک ءُ اِشکنوکاں گیشتر سحر کنت۔ مست توکلی ءِ شاعری ءَ اے دگہ حساب ءَ وَ جوان انت بلئے آئی ءِ شاعری ءَ را کہ ہما چیز ءَ گیشتر زیبدار کنگ آمست ءِ چہر ءُ شبین اَنت ءُ گیشتر آئی ءِ شبین بندی ءَ کہ آئی ءَ وتی دوستدار ءِ توسیپ ءُ ستاءَ انچیں شبین کار مر کنگ کہ چد و پیش کس ءَ کار مر زنہ کنگ انت مست ءِ شبین بندی ءِ بابت ءَ مٹھا خان مری (1991) وتی کتاب سموبیلی مست ءِ تہا نبشتہ کنت کہ:

> توکلی مست تمثیلات اور تشبیات کا بادشاہ ہے اور وہ اپنی محبوبہ کے خرام ناز کو کبھی کبگ، سبک رفتار کی چال سے تشبیہ دیتا ہے اور کبھی آہو رمیدہ کی چوکڑی سے

کبھی۔۔۔۔وہ اپنی محبوبہ کے خمار آنکھوں کی نظرہائے تیر شعلوں کی لپک قرار دیتاہے(ت۔22)۔

مستءِ شبین بندیءَ مستءِ شعرانی تہابچار کہ آچتورگوں وتی دوستدارءَ شبینءِ منتءَ توسیپ ءُستاکنت

دیم چہوڈیو آں بلوخیناں

زلفاں چہوسیہ مارا تہلوخیناں

بریں چہوآہواں ترہوخیناں

زوریں چھوکنڈہی آبھوخیناں

(ہمیش،ت۔31)

اگاں اے شعر شبین ارکاناں گوں چارگ ئیُ تپاسگ بہ بیت داں اے ایشیءَ اے تہرءَ گیشوارکت کناں کہ مست چہ شبین ارکانانی کارمرزیءَ چنچو شیوارءُ بلد بوتگ بزاں آئیءَ انچوپہ دیم شبین کارمردنہ کتگ اَنت چشکہ اے گالءَ بچارکہ،"دیم چہوڈیواں بلوخیناں" اے گالءَ دیم مشبہ انت،ڈیوامشبہ بہ انت، واجہ تشبہ روکیءُ رژنائی اَنت،حروف تشبہ چہوانت ئیُ غرض تشبیہ انت کہ انچوکہ ڈیواتہاریءَ گارکنت ہمے رنگءَ آئیءِ دوستدارءِ رنگ ہم گمءُ اندوہاں گارکنت اے دگہ بندانی تہا:

زلفاں چہو سیہ مارا تہلو خیناں

بریں چہو آہواں ترہوخیناں

زوریں چہوکنڈہی آں بہوخیناں

ہمے بنداں مٹھاخان مری(2012)اردوءَ چوش رجانک کنت کہ:

زلفیں کالے ناگ کی طرح رواں ہیں

وہ آہوئے بیابان کی طرح رمیدہ خو ہے

تیغ آبدار کی طرح تند و تیز ہیں(ت۔88)

بزاں اے اولی رند انت کہ کسے ءَوتی دوستدارءِ ملگورانی شنگ ءُ شانگی ءَرا گیاوان ءِ آہوگ ءِ تردءُ گردءَ گوں شبین داتگ انت کہ شبینی حساب ءُ کتاب ءَ مزنیں شبینانی کیلاں سر بیت ہمے رنگ ءَ دگہ چندے شبین دلگوش کن اِت کہ مست ءَ پہ دوستدارءِ ہمرنگی ءَ چنچو ڈولدارءُ پہمیگیں شبین کار مرز کتگ۔

(تھی) کھاغذیں رکھاں چہولواری تاداثغاں
کشکیں دہنتاناں شورغ و چھڑزی پکہغاں (مری، 1991، ت30)

رکانی گوں لوارءَ شبین دئیگ یک نوکیں چیزے کہ چدءُ پیش کس ءَوتی شعرءُ گالاں کامرزنہ کتگ اے کمال مست ءِ شاعری ءَمارا جوانی ءَ گندگ ءَ کیت ءُ ہمے مست ءِ شبین ءِ جوانی اِنت کہ آانچیں شبین کار مرز کنت کہ آہمرنگی ءَلس مردم دست نہ کنت بلئے آشبین ءِ جندلس چیز بیت انچو کہ اے گالاں بیچار:

تئ زہیر سمو پہر پہ پہری ءَ نوخ ءَ باں
چہو کہیرانی آڑویں آساں روخ باں

(مری، 2012، ت۔119)

دردءُ زہیرانی گوں کہیری اشکری ءَ شبین دئیگ نوک انت کہ آئی ءَوتی دردءُ تورشت ءَرالس وڑازاہر کتگ بلئے گوں انچیں شیینے ءِ کمک ءَ کہ چدءُ پیش کس ءَ چشیں شیینے ءِ گورءُ گمان ہم نہ بوتگ۔ آئی ءَوتی جتائی ءِ درشانی چوش نہ کت کہ من برباداں، آئی ءِ جتائی ءَ من تباہ بوتاں چش ات نہ گشت بلکیں آئی ءَ وتی دردءِ پدرائی گوں کہیری اشکر ءَ کت کہ آئی ءِ اشکرءُ آس ارزانیں دلے ءَ توسگ نہ بیت۔ انچو کہ ساری ءَ گشگ بوتگ ات کہ مست ءَوتی شبینانی اندر ءَ گوناپ کشی ءِ اوں جہد کتگ ءُ سوبمند ہم بوتگ بزاں آئی ءَ نہ ایوک ءَ دوستدارءِ زیبائی ءُ توسیپ ءَ اے دگہ چیزاں گوں ہمرنگ نہ کتگ بلکیں انچیں گوناپی تہرے کار مرز کتگ کہ وانوک ءَرا ہما شبینانی جند گندگ کائینت انچوش کہ اے گالاں پدرانت:

دوست ژا جاندراہ لمیوں آں یکہے
رستہ من ہیوریں گری سایاں
دروشماں داژ چہو تانہی نوذاں
کشیت چہو سرگواثاں سمین ئیغاں

لامب ءِ ژنگ انت چو زامری چیڑاں
پن ءِ شرنت چو تھنگویں دیماں
دار ہما انت چو بارغیں سریناں
ترنداں چو آمنڑ داثغیں تیغاں
(مری،2012،ت۔119)

اے بندانی تہادوستدارءِ دیم گوں تانہی نوذاں، آئیءِ دروشم گوں سمینءَ، یاکہ سرین گوں آمنڑ داثغیں تیغانی شبین دئیگ درست نوکیں شبین اَنت کہ چدءُ پیش بلوچی لبزانک ءُشاعریءَ کار مرزنہ بوتگ اَنت ءُانگتءَ اے ڈولیں شبین کار مرزبوہگءَنہ انت۔ چشیں شبیناں ایوکءَ ہما مردم کار مرزکت کنت کہ آئیءِ ہورت چاری ہمک مردمءَ چہ گیش بہ بیت۔

''غم تہی سمو شوشاں چو بچپانی غماں'' دوستدارءِ گم ءُ اندوہءُ دوریءِ گوں زہگی گماں ہوار کنگ ءُ شبین دئیگ وتی مٹ وت انت کہ پرچکہ آئیءَ ہروڑیں ندارگ ءُمارشت ہورتی چاریءَ گوں دیستگ اَنت پمشکا آئیءِ پیرءُ برزگیءِ منوگر باز بوتگ اَنت پرچکہ آچیز کہ مستءَ آڈولءَ دیستگ ءُماراتگ آڈولءَ کس ءَنہ دیستگ۔

مست توکلیءِ شبینانی حروف تشبیہ بزاں شبین آب ایوکءَ یک کار مرزبوتگ ءُ آاِنت ''چھو(چو)''۔ دگہ شبین آب چشکہ، گشئے، چوکہ، وڑیں، گندگ نہ بیت۔ چیزے درور شبین آب چھوءِ دلگوش کن اِت:

سمل ئے لوڈ گوناں گوں کہنی کونتراں
بوئے جادانی چھو لونگاں و عطراں
یاکہ

من بزیں گڑداں چو جیغ بی جنگانی گواں
چاڑ منی چیغا چھو چاڑثے بالا چہ کوان
یا
بیارہواں چھی آں کس ندیشیناں
سہراں چھو زیتون براں لالان
اژ بہشتانی رکگیں محلاں
شراں چھو سینگہاراں سمین ئیغاں

ابید چہ ایشاں مست ءِ درائیں شبین آب ''چھو'' انت کہ برزی گالاں چہ زاہر ءُ پدر انت۔ اے حبروتی جاہ ءَ تچک انت کہ مست ءَ سموءِ توسیپ ءَ سک باز شبین کار بستگ آئی ءِ شبین پہک وتی ڈیہ ءِ گوناپ ءَ زاہر کن انت پر چکہ درست چہ وتی ڈیہ ءَ زورگ بوتگ انت۔ پمشکا مست ءِ شاعری ءَ ہر دے ہورت چاری کنگ بہ بیت داں مست وتی چہرانی ہمرائی ءَ شبیناں گوں سموءِ زیبائی نہ ایوک ءَ پدر کنت بلکیں چریشی ءَ آئی ءِ شعریت ءُ شاعری ءِ زانت اوں پدر بیت کنت۔

آسر:

مست توکلی بلوچی لبزانک ءِ ہما چندے ناماں چہ یکے کہ آئی ءِ پولگ ءُ شوہازی ءَ بازیں نوکیں پہناتے لبزانک ءَ رست کت کنت۔ مست ءِ نہ ایوک ءَ مہری داستان، آئی شاعری، آئی کشف کرامات، آئی صوفی ازم درستانی شوہازی الم اِنت دانکہ آئی ءِ زندءِ جتاجتائیں پہناتانی بابت ءَ جوانی ءَ سرپد بوت بہ کنت۔ مست توکلی ءِ بابت ءَ اے ہم گشگ بیت کہ اگاں سمو مہ بوتیں گڑاں مست ہم ودی نہ بوتگ ایشی ءِ مانا ءُ بزانت ایش انت کہ اگاں سموءِ مہر گوں مست ءَ گون مہ بوتین انت داں مست ءِ کچ ءُ کیل اے آسر سر نہ بوتگ انت بلئے وہدے مست ءِ شاعری ءُ آئی ءِ زندءِ بابت ءَ چارگ ءُ پولکاری کنگ بیت داں اے گپ پدر بیت کنت کہ مست ءِ زانت ءُ آئی ءِ شاعری چہ سموءِ دوچاری ءَ پیش اوں است بوتگ اَنت پر چکہ سموءِ

دوچاری ءَ پیسری ءَ آئی ءَ وتی عہدءِ شعرءُ شاعرانی بابت ءَ جوانی ءَ سرپدی بوتگ، آں چوش گشگ بوت کنت کہ مستءِ شاعری ءُ آئی ءِ زانت ءُ بزرگی ءَ گیشی ہما وہدءَ آتگگ وہدے سموءَ گوں آئی ءِ دوچاری بوتگ اَت۔ وتی شعرانی تہا سموءِ نازینگ ءُ توسیپ مستءِ شاعری ءِ بنکی بنزہ اِنت آئی ءِ شعرانی ہمک بندءِ تہا انچو گمان کہ آ ایوک ءَ سموءِ توسیپ ءَ نبشتہ کنگ ءَ انت۔

مستءِ شاعری ءِ اندرءَ آئی ءِ لبزانکی اوں پدر انت ءُ آئی ءِ چارءُ تپاس ءَ رند ہمے آسر دیم ءَ اتگگ اَت کہ مستءِ شعرءُ شاعری ءِ بابت ءَ سے لیکہ ءِ منوگر بوتگ ہمیشانی یکے وتی روایت ءِ منوگری بوتگ دومی آ شاعری ءَ حدائی دادے سرپد بیت کہ کسی رزاءَ بوت نہ کنت سیمی لیکہ آئی ءِ شاعری ءِ بابت ءَ اِنت کہ شاعری ءِ کار حسن ءُ زیبائی ءِ درشان کنگ انت کہ نیکہ علم ءُ زانت ءِ سرپدی دئیگ نہ اِنت۔ مستءِ شاعری ابہامی نہ اِنت پہمگ بیت بلئے آئی ءِ شاعری شعر درائیں ریچ ءُ پر ریچاں سرپدیں شاعری یے گندگ ءَ کیت۔ آئی ءِ شاعری ءَ چہرءُ شبین سک باز کار مرز کنگ بوتگ ءُ ہمے آئی ءِ شاعری ءِ مسترین جوانی اِنت۔ مستءِ چہراں چہ گیش آئی ءِ شبین اَنت کہ آئی ءَ پہ وڑے وتی شاعری ءَ ہوار کنگ اَنت چشکہ آئی ءِ شبین انچائیں شبینی تہر ءَ نہ اَنت بلکیں آئی ءَ وتی شبینانی اندرءَ آئی ءِ گوناپ کشی ءِ ہم جہد کنگ ءُ سوبمند بوتگ، دومی آئی ءَ وتی شاعری ءَ انچیں انچیں شبین کار مرز کنگ کہ مستءِ دورءُ باریگ ءَ بگرداں بیا انو گیں دورءَ کس ءَ چشیں شبین کار مرز کت نہ کنگ۔ مستءِ شاعری ءِ انگت ءَ بازیں تک ءُ پہناتے شوہازی ءَ منتگ کہ اے کسانیں تاک ءَ ایشانی گیشواری بوت نہ کنت بلئے مستءِ شعری تپاس ءَ رند اے گشگ الم بیت کنت کہ مست وتی عہدءِ مسترین شاعراں یکے بوتگ۔

سرشون:

جواد، یاسر۔(2011)۔ ارسطو سے ایلیٹ تک۔ لاہور: فکشن ہاوس

سلیم، اختر۔(2011)۔ تنقیدی، اصطلاحات۔ لاہور: سنگ میل پبلی کیشنز

شاد، غفور۔(2011)۔ شہدیں بلوچی۔ تربت: بلال اسٹشنری

غالب۔(2001)۔ دیوان غالب۔ لاہور: نزید علم ادب

کڈن، جے اے۔(2014)۔ کامیاب زندگی۔ لاہور: فکشن ہاوس

کمال، اشرف۔(2015)۔ تنقیدی تھیوری اور اصطلاحات۔ لاہور: سنگ میل پبلی کیشنز

مری، مٹھاخان۔(1991)۔ سمو بیلی مست۔ کوئٹہ: بلوچی اکیڈمی

مری، مٹھاخان۔(2012)۔ توکلی مست۔ کوئٹہ: بلوچی اکیڈمی

ناصر، مقبول۔(2013)۔ آدینک، تاکبند، تربت: بلوچستان اکیڈمی

www.whatapps.14/2017.eg.com